

Secțiunea a 3-a. Necesitatea, scopul, rolul, sarcinile și funcțiile dreptului penal

§1. Necesitatea dreptului penal

Necesitatea dreptului penal constituie unul dintre parametrii esențiali ai justificării filosofice (axiologice) a existenței acestui domeniu aparte din sistemul dreptului pozitiv. Importanța teoretică a recunoașterii necesității reglementării juridico-penale provine din împrejurarea că, din perspectivă istorică și ideologică, au existat de-a lungul timpului concepții filosofico-politice care au contestat justificarea dreptului penal, militând pentru abolirea acestuia (cu sau fără înlocuirea sa cu altceva, care să îi preia rolul și funcțiile sociale)^[1]. În fața unor opinii care denunță împrejurarea că dreptul penal reprezintă principalul instrument coercitiv/aflictiv al autorității etatice (prin intermediul căruia puterea publică poate aduce în cea mai înaltă măsură atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei), principalul argument pragmatic în demersul de argumentare și de justificare a existenței dreptului penal îl reprezintă accentuarea *necesității* sale ireductibile.

În esență, ideea transmisă astfel ar fi aceea că dreptul penal reprezintă un fel de „rău necesar”^[2], la care nu se poate renunța fără a admite înlocuirea cu o stare obiectivă mult mai puțin dezirabilă pentru bunul mers/evoluția/existența societății! Cel puțin până la acest punct al evoluției speciei umane, nu pare a se fi identificat o alternativă general valabilă și viabilă, mai funcțională, mai eficientă și mai puțin neconvenabilă decât dreptul penal, ca soluție la o problemă inerentă pentru impunerea și menținerea (funcțională a) oricărui sistem de guvernare și (a) oricărei colectivități social structurate, anume asigurarea unui sistem de control (social) care să asigure ordinea – condiție *sine qua non* de existență a oricărei comunități/colectivități.

Astfel, fenomenul infracțional reprezintă (dintotdeauna) o realitate incontestabilă a oricărei societăți, fiind uneori apreciat – din punct de vedere sociologic și criminologic – chiar ca un fenomen social (socio-uman) natural/fiesc, un indice de normalitate al oricărui organism

^[1] În acest sens, a se vedea (printre altele) C. ROTARU, *op. cit.*, p. 63-68, p. 134 ș.u. De exemplu, pot fi amintite: suma concepțiilor ce pot fi identificate generic drept „curentul anarhist”; doctrinele abolitioniste și unele concepții utopice; una dintre finalitățile proclamate de doctrina ideologică oficială a comunismului; anumite concepții corespunzătoare teoriilor juridice de tip pozitivist și neo-pozitivist; doctrinele „substituționaliste”, mai mult sau mai puțin radical „reformatoare” etc.

^[2] *In extremis*, s-ar putea sugera o asemănare cu un tratament, potențial agresiv, cu substanțe – în principiu – nocive, administrat unui organism, însă în vederea eradicării/limitării răspândirii unor celule canceroase, sau cu o operație de amputare a unui membru cangrenat, necesară pentru ca acesta să nu periclitizeze sănătatea ori chiar existența întregului organism (pe care îl poate infecta, în lipsa recurgerii la o soluție atât de drastică)!

social funcțional^[1]. Dincolo de oricare deziderate utopice (filosofice, politice, ideologice), infraționalitatea constituie o realitate istoric atestată a oricărei societăți umane, indiferent de perioadă, de tipul de guvernare, de sistemul social, de locația geografică, de tiparul cultural sau de orice alt tip de factori imaginabili! Împotriva acestui fenomen – care, în pofida normalității sale sociologice, dăunează/prezintă aptitudinea de a dăuna armonioasei perpetuări și evoluții a organismului social (putându-i periclita, în formele sale extreme, chiar existența) – apare ca o necesitate imperioasă, sub aspect social, reacția în forme adecvate, apte a preveni/combate/reduce la minimul posibil asemenea manifestări indezirabile. Mecanismul acestei reacții este reprezentat de reglementarea penală, de instituirea dreptului penal ca ramură a sistemului dreptului pozitiv, aspect valabil în orice societate modernă, etatic structurată.

În plus, necesitatea dreptului penal poate fi abordată și dintr-un alt unghi de percepție decât cel care accentuează perspectiva statului (a societății, a colectivității). Astfel, inclusiv din punctul de vedere al individului transgresor al regulilor de conduită (social dezirabile) impuse, dreptul penal apare – în principiu – ca o construcție normativă necesară, utilă și oportună, căci, în absența unei reglementări juridice formale strict determinate a reacției socio-etatice față de persoanele care comit infracțiuni, această reacție ar putea ajunge să fie excesivă, arbitrară, disproporționată! Cu alte cuvinte, necesitatea dreptului penal constituie o realitate (incontestabilă, în mod rezonabil) cu dublu sens, vizând atât asigurarea unui cadru juridic corespunzător protejării colectivității în fața (anumitor) agresiuni individuale care o vatămă, cât și ocrotirea persoanei infractorului în fața unei reacții necorespunzătoare, disproporționate și inechitabile.

În esență, dreptul penal reprezintă un instrument juridic indispensabil de realizare a controlului social, imperios necesar pentru funcționarea oricărei societăți, care garantează un cadru legal de realizare a activității socio-etatice de prevenire și combatere a infraționalității, asigurând atât interesul colectiv de reacție împotriva infractorilor, cât și interesul individual al acestora ca reacția declanșată de conduita lor ilicită să nu fie disproporționată și arbitrară. Astfel, dreptul penal își justifică existența, fundamentându-se în principal pe ideea de *necesitate* imposibil de satisfăcut altfel, prin căi alternative mai performante ori mai puțin costisitoare, constituind cel mai eficient mod identificat până în prezent de a asigura/menține pacea socială, ordinea și disciplina fără de care nicio societate nu poate exista/nu se poate menține/nu poate evolua (nu se poate dezvolta)!

§2. Scopul dreptului penal

În strânsă legătură cu această viziune asupra necesității (și – astfel – a justificării existenței) sale, se conturează problematica referitoare la scopul dreptului penal. Înțeles drept finalitate programatică trasată conștient, ce tinde a fi atinsă (cel puțin din punct de vedere teoretic, în planul abstract/oficial de referință) prin intermediul reglementării juridico-penale, scopul (formal, declarat al) acestuia se conturează firesc din însăși necesitatea existenței sale. Astfel, dreptul penal își propune să asigure apărarea ordinii și disciplinei sociale, realizând un control al conduitei/comportamentelor individuale în cel mai ridicat grad indezirabile, într-o societate dată, prin acțiunea de prevenire și combatere a fenomenului infrațional, elaborând și

^[1] Astfel cum boala constituie, în diverse grade și forme, o manifestare normală a oricărui organism viu, în variate conjuncturi și circumstanțe posibile (fiind greu de imaginat, în mod realist, cazul unui organism care, pe întreaga durată a existenței sale biologice, să fie complet neafectat de niciun simptom care să îi știrbească starea perfectă de sănătate)! A se vedea, de pildă, E. DURKHEIM, *Regulile metodei sociologice* (Prefață la prima ediție), Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 13-16.

reglementând categoriile de fapte care sunt apreciate, la un anumit moment, drept infracțiuni, stabilind și reglementând răspunderea juridică aferentă comiterii acestora și sancțiunile specifice în care urmează a se concretiza această răspundere juridico-penală. Totodată, trebuie reafirmată finalitatea sa protectivă (în fața arbitrarului și a reacțiilor disproporționate) în raport de persoanele care comit fapte incriminate.

Drept urmare, *scopul dreptului penal este, pe de o parte, asigurarea protecției sociale*, fie de o manieră preponderent pasivă, *prin prevenție* ante-delictuală^[1], fie de o manieră preponderent activă, *prin combatere* reactivă post-delictuală (care implică, la rândul său, o componentă preventivă, atât specială, cât și generală)^[2]. Pe de altă parte, *scopul dreptului penal constă în protejarea persoanelor care săvârșesc fapte incriminate și garantarea unei reacții adecvate a societății (statului) în raport de acestea.*

Ca atare, putem aprecia că *scopul dreptului penal este de a reglementa un cadru legal previzibil de realizare a luptei împotriva criminalității și de gestionare a consecințelor și reacțiilor atrase de existența fenomenului infracțional*, cadru care să asigure atât o protecție eficientă a societății (în general) și a fiecărei persoane determinate în parte (în special) față de acest flagel, dar care să ofere, totodată, și garanțiile corespunzătoare, necesare în fața reacțiilor apte a fi determinate de comiterea unor fapte penale, pentru persoanele care ajung în situația de a adopta asemenea conduite indezirabile social și juridic (din punct de vedere penal).

§3. Rolul și sarcinile dreptului penal

În lumina celor astfel precizate, se impune oarecum firesc faptul că *rolul dreptului penal* este de a reprezenta *un instrument/un mijloc de realizare a unor obiective socio-etice utile, oportune și necesare, de atingerea (sau cel puțin de urmărirea) cărora depind normala existență și evoluție a societății*, anume: liniștea, ordinea, disciplina și pacea socială; promovarea și protecția valorilor și relațiilor sociale esențiale (fundamentale); asigurarea unui cadru legal de autoritate și control social necesar pentru desfășurarea firească, netulburată a tuturor domeniilor și tipurilor de activitate, în cadrul de referință al respectivei organizări

^[1] Prevenția pasivă, ante-delictuală, se apreciază a fi realizată prin simpla elaborare a reglementării penale și inserarea acesteia în sfera dreptului pozitiv (actul introducerii în vigoare a unei dispoziții penale). De la acel moment, destinatarii noimei penale sunt înștiințați despre tipul de comportament apreciat indizirabil de legiuitor, din punct de vedere penal (și – implicit – despre tipul de comportament opus, apreciat dezirabil și încurajat), fiind avizați să îl evite (pe cel dintâi), sub amenințarea (generică) a sancțiunii penale prevăzute drept consecință a adoptării unei asemenea conduite interzise.

^[2] Prevenția activă, reactivă, (exclusiv) post-delictuală, apare atunci când un destinatar determinat al unei norme penale a violat-o pe aceasta, adoptând în conduita sa faptică un comportament descris ca ilicit de respectiva normă, așadar, interzis sub sancțiune penală specifică (pedeapsă) de către lege. Reacția tipică în acest caz rezidă în tragerea la răspundere penală a persoanei în cauză, în angajarea răspunderii sale penale și – de regulă – supunerea sa la obligația (impusă sub constrângere etatică, la nevoie) de a executa sancțiunea specifică în care s-a concretizat această răspundere juridică (penală). Ca efect al acestei reacții se realizează, implicit (teoretic/formal), o dublă prevenție penală pentru viitor: specială și generală. Prevenția specială se referă la învățămintele trase (prezumptiv), pentru viitor, de infractorul contra căruia s-a reacționat astfel. Teoretic, acesta va reține că, pentru a evita, în perspectivă, repetarea unei asemenea reacții publice împotriva sa (cu sancțiunea penală atașată), trebuie să se abțină de la a mai adopta conduite de genul celei care au determinat această reacție (revizuiindu-și astfel – în mod ideal – atitudinea față de valorile sociale penal protejate). Prevenția generală se referă la exemplaritatea pentru terți a consecințelor particulare atrase asupra unui infractor, prin reacția etatică post-delictuală, ca urmare a săvârșirii de către acesta a faptei interzise (destinatarii legii penale vor observa că amenințarea sancționatorie generică, abstractă, atașată noimei penale, nu este o literă moartă a legii, respectiv că săvârșirea faptelor penalmente interzise conduce efectiv la tragerea la răspundere penală și sancționarea specifică a infractorilor), întărind astfel adeziunea lor voluntară la setul de valori sociale esențiale protejate penal sau descurajând – de teamă – pe cei care respectă reglementările penale nu din convingere, ci din frica de a nu li se aplica sancțiuni juridico-penale.

socio-etatice. *Rolul dreptului penal* în cadrul politicii generale a statului și în cadrul sistemului dreptului pozitiv este acela *de a exprima și realiza politica penală oficială la un anumit moment determinat*, precum și *de a pune, legal, la dispoziția autorității etatice un instrument de reacție preventiv-represivă de maxim impact, care să poată fi utilizat efectiv și eficient în lupta contra flagelului ce o amenință, anume fenomenul infracționalității*.

Dreptul penal are, așadar, multiple sarcini socio-juridice, în a căror îndeplinire (teoretică/formală) rezidă rolul său. Aceste sarcini se referă la:

- informarea/avertizarea destinatarilor normelor sale cu privire la valorile sociale apreciate drept fundamentale în respectiva societate (potrivit aprecierii legiuitorului);
- informarea/avertizarea destinatarilor normelor sale cu privire la tipurile de conduită/comportamentele în cel mai înalt grad indezirabile – prin aceea că prezintă aptitudinea de a leza/periclita, de o manieră intensă, respectivele valori/relații sociale – care sunt prevăzute ca infracțiuni și a căror săvârșire este interzisă sub amenințarea angajării răspunderii juridico-penale și a dispunerii sancțiunilor specifice;
- reglementarea generală, abstractă a infracțiunilor, a sancțiunilor de drept penal și a regimului tragerii la răspundere penală, a consecințelor comiterii de fapte incriminate, a cadrului normativ specific de ansamblu;
- prevenirea (ante și post-delictuală, generală și specială a) comiterii infracțiunilor;
- combaterea, prin mijloace proprii, preponderent represive, a infracționalității;
- asigurarea păcii sociale, a protecției ordinii și liniștii publice, a unui climat social general propice pentru normala desfășurare și derulare (dezvoltare) a raporturilor juridice/relațiilor sociale.

§4. Funcțiile dreptului penal

Într-o evoluție logică firească, se conturează suma funcțiilor dreptului penal, reprezentând modalitățile prin mijlocirea cărora acesta își realizează rolul, îndeplinindu-și sarcinile și justificându-și, astfel, necesitatea și existența. În doctrină sunt indicate variate *funcții* care ar reveni, în sistemul dreptului pozitiv, *dreptului penal*, precum (după caz): funcția de protecție, funcția de legalitate, funcția de progres; funcția de orientare a conduitei sociale, funcția de intimidare, funcția de reeducare; funcția represivă, funcția expresivă, funcția protectoare; funcția preventiv-educativă, funcția sancționatoare; funcția protectoare, funcția motivatoare; funcția protectoare, funcția educativă etc.^[1]

Se observă cu ușurință, chiar și din această enumerare exemplificativă, că există anumite funcții ale dreptului penal cu rată de indicare mai accentuată decât altele. Din analiza conținutului efectiv pe care l-ar cuprinde fiecare dintre aceste funcții ale dreptului penal, este de punctat și că (în ciuda unor deosebiri terminologice) autori diferiți exprimă anumite idei asemănătoare, însă prin denumiri (parțial) distincte. Există, practic, un nucleu ideatic (în mare parte/în elementele sale esențiale) comun în materia funcțiilor pe care le realizează dreptul penal (așadar, a poziției destinate pentru/și jucate de această ramură de drept în organizarea modernă a societății etatic structurate), care prezintă numeroase variațiuni de formă, denumire (terminologie) și structură^[2].

^[1] A se vedea (printre alte surse) FL. STRETEANU, D. NIȚU, *op. cit.*, p. 11-13; C. MITRACHE, CR. MITRACHE, *op. cit.*, p. 31, 32; C. BULAI, B.N. BULAI, *op. cit.*, p. 24.

^[2] Uneori, anumite aspecte sunt apreciate ca reprezentând funcții propriu-zise, explicate prin anumite sub-funcții/mecanisme, iar, în opinia altor autori, relația aceasta – de tipul întreg-parte – este răsturnată, cele din urmă fiind concepute drept funcții care le implică, drept mecanisme, pe celelalte.

Acceptând ca premisă această varietate (relativă) a viziunilor existente în privința problematicii funcțiilor socio-juridice trasate dreptului penal și asumate/îndeplinite (în mod ideal) de acesta, alegem să considerăm că funcțiile principale ale dreptului penal (în cadrul cărora pot fi identificate, cu titlu de mecanisme, diverse sub-funcții ale sale) sunt: *funcția de protecție și funcția expresiv-educativă*. Optăm să le relevăm pe acestea în considerarea a două planuri de referință, în cadrul cărora ponderea respectivelor funcții se modifică circular (planuri care se dovedesc corespunzătoare tipurilor de raporturi juridice penale: de conformare, respectiv de conflict – aspect asupra căruia vom reveni ulterior). Astfel, distingem un plan preponderent abstract (în care funcționarea/eficiența dreptului penal se produce mai degrabă pasiv, este difuză, insesizabilă în mod direct și nemijlocit) – planul legislativ – și un plan preponderent concret (în care funcționarea dreptului penal se produce mai ales activ, fiind expres și direct sesizabilă, nemijlocit) – planul judiciar, respectiv (ulterior) cel execuțional penal.

În planul abstract, legal, de referință, apreciem că *funcția preponderentă* a dreptului penal este una de tip *expresiv-educativ*. Legiuitorul, conferind forță juridică pozitivă normelor penale elaborate, prin aceea că le inserează în sfera dreptului pozitiv (le introduce în vigoare), apelează la sentimentul/simțul/spiritul civic al destinatarilor acestor dispoziții legale, la adeviziunea prezumată pe care aceștia o nutresc față de normativul astfel acreditat.

În primul rând, legiuitorul identifică și indică, exprimă prin asemenea prevederi legale valorile și relațiile sociale fundamentale, esențiale, de interes în cel mai înalt grad pentru societate, precum și formele de conduită care le aduc acestora atingere ori le periclitează cu o maximă intensitate, pe care, drept urmare, le înfățișează drept comportamente nedorite (de evitat), cu valoare infrațională. În acest fel, destinatarul obedient (din convingere) al normei penale este informat cu privire la modurile indezirabile, respectiv dezirabile în care i se impune să se manifeste în relațiile sociale, în raporturile sale juridice (*funcția expresivă* a dreptului penal, *funcția de orientare a conduitei*). Prin aceasta, unor asemenea destinatari ai normei li se inoculează un set de valori și li se fortifică adeviziunea voluntară, liber exprimată față de valorile sociale de bază, fiind încurajați să le respecte (*funcția pozitiv-motivatoare* – și, prin aceasta, *educativă* – a dreptului penal).

Totodată (în al doilea rând), prevederea cadrului legal al tragerii la răspundere penală, construirea sistemului de sancțiuni de drept penal și indicarea, în dispoziția sancționatorie particulară a fiecărei norme de incriminare în parte, a sancțiunii penale specifice, corespunzătoare pentru adoptarea unui anume comportament interzis de legea penală, vin să realizeze *funcția de intimidare* a dreptului penal, ca modalitate particulară (integrată) de realizare a finalității expresiv-educative (unii destinatari ai normei o vor respecta din convingere sinceră, alții doar de teama de a nu li se aplica sancțiunea reprezentând consecința conduitei prohibite prin norma de incriminare). Toate acestea vor concura, desigur, la instaurarea unor raporturi (majoritare) de conformare a destinatarilor legii penale la prescripțiile acesteia, ceea ce va realiza, desigur (într-un mod implicit, indirect, mijlocit), și funcția de protecție (a valorilor sociale) specifică dreptului penal (funcție care, în cadrul acestui plan de referință, se manifestă însă în mod subsecvent)^[1].

^[1] Valoarea secundară, în acest cadru de referință, a funcției de protecție a dreptului penal credem că este evidențiată și de următorul aspect: în doctrină se accentuează asupra împrejurării că dreptul penal are în sarcină inherentă protecția generală a anumitor valori sociale, cu privire la atributele lor esențiale, împotriva faptelor prin care acestea pot fi în cel mai înalt grad lezate/periclitate, ceea ce semnifică faptul că, indiferent cât timp s-ar scurge într-o societate dată fără ca acel tip de fapte să se comită în concret, ar fi de neconceput scoaterea lor din sfera de reglementare (și, astfel, de protecție) a dreptului penal. De pildă, chiar dacă admitem că, într-o anumită colectivitate umană etatic structurată, nu s-ar mai înregistra, statistic, niciun caz de omucidere pentru o perioadă

În planul judiciar și execuțional de referință însă, acolo unde acțiunea dreptului penal devine activă, dinamică, prin punerea în mișcare și aplicarea efectivă a prevederilor sale, prin adaptarea la cazuri concret determinate a instituțiilor sale (abstract conturate în plan legislativ), raportul dintre funcțiile relevate ale dreptului penal se modifică, *preponderentă* devenind *funcția de protecție*.

În primul rând, în acest plan se realizează *protecția valorilor și relațiilor sociale* ocrotite de dreptul penal, implicit *protecția colectivității (a societății)*, dar și *aceea individuală (a persoanei vătămate)*, prin supunerea infractorului la procesul de tragere la răspundere penală (prin care se concretizează, față de acesta, dispozițiile abstracte pre-determinate) și prin angajarea, în sarcina sa, a răspunderii juridico-penale pentru fapta incriminată comisă. Adeseori, în acest stadiu, se poate evidenția o adevărată *funcție (sub-funcție) eliminatorie* (de eliminare)^[1] a dreptului penal, care – fie temporar (regula contemporană în sistemul nostru de drept), fie perpetuu – pune capăt formelor esențiale de contact dintre infractor și colectivitate, limitând libertatea acestuia (provizoriu – preventiv – sau definitiv^[2]) ori limitând (exercițiul) altor categorii de drepturi (fundamentale/esențiale) ale respectivei persoane (*funcția represivă, sancționatoare* a dreptului penal). Se realizează astfel o *protecție imediată* a valorilor/relațiilor sociale, a societății, a persoanelor nemijlocit lezate/puse în pericol de către infractor (pe durata procesului penal, precum și – mai ales – a executării sancțiunii de drept penal dispuse de organul judiciar competent).

De asemenea, prin executarea sancțiunii de drept penal stabilite în sarcina sa (precum și prin suportarea tuturor consecințelor angajării răspunderii sale penale), infractorul ar trebui – în mod logic și firesc (ideal vorbind) – să realizeze caracterul negativ, necorespunzător și neconvenabil – atât pentru societate, cât și pentru sine – al conduitei infracționale manifestate, revizuiindu-și, în consecință, pentru viitor, atitudinea și/sau (măcar) comportamentul în cadrul de desfășurare a relațiilor sociale. Se realizează astfel (de dorit/de așteptat) *prevenția specială* (expresie a *funcției negativ-motivatoare* a dreptului penal), ca formă specifică de manifestare a funcției de *protecție* (de data aceasta *mediată*), precum și – implicit – a funcției expresiv-educative a dreptului penal. În acest punct, se poate releva o așa-numită funcție (sub-funcție) de *reeducare*, cu rol/scop de readaptare a infractorului la setul de valori față de care există adeziunea generală a societății și aceea legală, juridică (scopul pedepsei, în actualul

îndelungată de timp, nu ar fi de admis eliminarea, sub acest motiv, a normelor de incriminare aferente, căci s-ar vulnerabiliza respectiva valoare socială împotriva unor potențiale fapte de acel gen care ar putea fi comise în viitor. Ba chiar s-ar putea considera că legiuitorul transmite, astfel, un mesaj apt de interpretare greșită de către corpul social, stimulând săvârșirea aceluși tip de fapte (adeseori, dezincriminarea este percepută de grupul social ca o manifestare a dezinteresului legiuitorului față de protecția juridică a unei anumite valori sociale, mesajul care se apreciază a fi, astfel, transmis, fiind că devine licită comiterea faptelor de respectivul tip). Or, menținerea unei incriminări, în absența statistică a unor fapte concrete încadrabile în acea normă, pentru o lungă perioadă de timp (sau comiterea lor în număr nesemnificativ, din punct de vedere statistic), credem că are mai puțin de a face – direct, nemijlocit – cu funcția de protecție (eventual, se poate pune problema, în asemenea ipoteză, doar a unei prezumtive protecții, de tipul unei „plase de siguranță”), cât este legată, mai puternic, de funcția expresiv-educativă a dreptului penal (realizând, astfel, implicit – dar subsecvent –, și protecția).

^[1] În contextul actualului cadru normativ național, nu utilizăm termenul de „eliminare”/„eliminatoriu” în sens existențial – dreptul penal român contemporan este complet, definitiv și irevocabil străin de pedeapsa capitală (pedeapsa cu moartea).

^[2] În acest context, semnificația termenului utilizat („definitiv”) nu trebuie înțeleasă în sensul de „permanent”/„perpetuu” – deci într-o accepție temporală –, ci în sensul de „în mod final”/„de o manieră finală”/„nesusceptibil de reevaluare”; practic, avem în vedere sancțiunea de drept penal dispusă printr-o hotărâre definitivă a instanței penale, adică printr-un act specific, de autoritate, al acestui organism specializat al statului (în distribuirea justiției penale), act care nu mai poate fi supus căilor ordinare de atac și care – prin urmare – se bucură de caracter executoriu și de autoritatea lucrului judecat. Sub acest aspect, sancțiunea definitivă de drept penal, privativă de libertate (definitiv stabilită/aplicată), poate fi temporară/determinată (*închisoarea*) ori nedeterminată (*detențiunea pe viață*).

stadiu de evoluție, nu mai rezidă în represiunea aflictivă auto-justificată, ci în prevenție și resocializarea infractorului, în vederea recuperării sale ca membru util al colectivității^[1]. În plus, este rezonabil a presupune că și alte persoane (destinatari ai legii penale) vor extrage anumite învățăminte pozitive (similare), cu valoare preventivă, din acțiunea represivă activ exercitată asupra infractorului, realizându-se astfel (în mod ideal) *prevenția generală*, de asemenea, ca o formă particulară de realizare a funcției de *protecție* (la rândul său, *mediată, negativ-motivatoare, funcție de exemplaritate*), dar și – mijlocit (în secundar) – a funcției expresiv-educative a dreptului penal.

În al doilea rând (după cum s-a mai precizat), în acest plan de referință se poate evidenția și o dimensiune a protecției persoanei infractorului împotriva reacției excesive, nemăsurate, fie de sorginte privată (spre exemplu, din partea persoanei vătămate ori a apropiaților acesteia sau a altor persoane revoltate de fapta incriminată comisă), fie de sorginte publică (aparținând organelor statului). Prin cadrul său de reglementare (care, mai ales în perioada contemporană, presupune tot mai multe garanții aduse persoanei și drepturilor infractorului), dreptul penal asigură transgresorilor normelor sale o tragere la răspundere penală proporțională, rezonabilă și bazată pe principii elaborate în considerarea drepturilor și libertăților fundamentale inerente oricărei ființe umane, căreia trebuie să i se respecte demnitatea corespunzătoare acestui statut, indiferent de faptele comise^[2].

^[1] Astfel, potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 3 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal (M. Of. nr. 514 din 14 august 2013), se stabilește că: „(1) Scopul executării pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate este prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni. (2) Prin executarea pedepselor și a măsurilor educative privative de libertate se urmărește formarea unei atitudini corecte față de ordinea de drept, față de regulile de conviețuire socială și față de muncă, în vederea reintegrării în societate a deținuților sau persoanelor internate”.

^[2] Preocuparea (în special din perioada modernă și contemporană) legiuitorului penal pentru drepturile infractorului, într-un dezechilibru adeseori evident (și chiar dramatic) prin comparație cu statutul persoanei vătămate, a condus chiar la formularea unor critici coagulate în jurul ideii că dreptul penal nu ar (mai) reprezenta decât un fel de *Magna Charta Libertatum* în favoarea infractorului, cu ignorarea situației victimei (ceea ce pare paradoxal și ar fi fost de neconceput în alte epoci istorice). Întrebarea subsecventă este, desigur, dacă astfel se manifestă un stadiu real al progresului ori al involuției în domeniul acesta de reglementare (respectiv, care este punctul din care o asemenea atitudine legislativă tinde a nu mai fi constructivă, ci chiar contra-productivă și inechitabilă).

